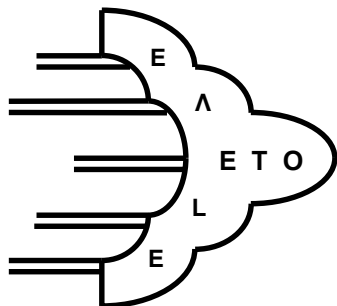

Κωδικός: 3650

ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ (ΕΛΕΤΟ)
Hellenic Society for Terminology (ELETO)

ΓΡΑΦΕΙΑ:

Αρτέμιδος 6 & Επιδάουρου, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ:

Αρτέμιδος 6 & Επιδάουρου, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ:

Τηλ.: 210 8662069, 6974321009, 6974754302

Τηλεομ.: 210 8068299, 210 8662069

Ηλ-Ταχ.: valeonti@otenet.gr

Ιστότοπος: <http://www.eleto.gr/>

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΤΟ:

Μελέτη, εκπόνηση, ... και με οποιοδήποτε τρόπο ανάπτυξη της Ελληνικής Ορολογίας... Συμβολή στην ανάπτυξη της Ελληνικής Γλώσσας και προώθηση του ρόλου της στη διεθνή Ορολογία...

(Από το Καταστατικό)

Αρ.91 Ιούλιος – Αύγουστος 2008

ISSN 1106-1073

Τιμή: 3 λεπτά

15 χρόνια ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ

Μια σύντομη αναδρομή

Μάιος 1993: το πρώτο φύλλο του **Ορογράμματος**. Ένα δισέλιδο (ουσιαστικά «φύλλο») σε μέγεθος Α4 που απευθυνόταν σε μέλη και μη μέλη της **ΕΛΕΤΟ** (η οποία πλησίαζε να κλείσει τον ένα χρόνο από την ίδρυσή της) και περιείχε νέα από τις δραστηριότητές της, ενώ στην κάτω δεξιά γωνία της δεύτερης σελίδας του απευθύνε στον αναγνώστη την πρόσκληση «Στη γωνιά του **ΓΕΣΥ** έλα κι εσύ» να συμμετάσχει στον προβληματισμό του Γενικού Επιστημονικού Συμβουλίου της ΕΛΕΤΟ για τη μελέτη διάφορων ελληνικών όρων.

Πρώτοι και κύριοι συντάκτες (που κράτησαν αδιάλειπτη την έκδοση μέχρι σήμερα) και ήταν διαδοχικά οι «κατά νόμον υπεύθυνοι»: ο αείμνηστος πρόεδρος **Βασίλης Α. Φιλόπουλος** (Β.Α.Φ.) – ο και «νονός» του εντύπου – και ο γενικός γραμματέας και σήμερα πρόεδρος **Κώστας Βαλεοντίης** (Κ.Β.).

Από τα πρώτα φύλλα μέχρι σήμερα στη σύνταξή του έχουν συμμετάσχει με άρθρα τους πολλά από τα μέλη του ΓΕΣΥ, όπως τα παλαιά μέλη: **Μαρία Καρδούλη** (Μ.Κ.), **Γιώργος Τζωρτζίνης** (Γ.Β.Τζ.), **Δημήτρης Παναγιωτάκος** (Δ.Π.), **Σπύρος Διάμσης** (Σ.Η.Δ.), **Γιώργος Τσιάμας** (Γ.Α.Τ.), **Άννα Λάμπρου-Γκόνου** (Α.Λ.Γ.), **Θεόφιλος Βαμβάκος** (Θ.Β.), **Θεοδώρα Ακοβισιώτη** (Θ.Α.) και η αείμνηστη **Ζωή Ξενάκη-Βαρλά** (Ζ.Ξ.Β.), αλλά και τα νεότερα: **Άλια Παπαναστασίου** (Α.Π.), **Μαρία Παλαιολόγου** (Μ.Π.), **Έλενα Μάντζαρη** (Ε.Μ.), **Κατερίνα Ζερίτη** (Κ.Ζ.), **Άννα Νικολάκη** (Α.Ν.).

Στη σύνταξη συνέβαλαν σημαντικά με άρθρα τους και άλλα μέλη της ΕΛΕΤΟ όπως: η **Πένυ Λαμπροπούλου** (Π.Λ.), η **Ρένα Γούναρη** (Ρ.Γ.), η **Ελπίδα Λουπάκη** (Ε.Λ.), ο αείμνηστος **Ε. Ρακιτζής** (Ε.Τ.Ρ.), ο **Γιάννης Κάβουρας** (Ι.Κ.), ο **Γιάννης Σαριδάκης** (Ι.Σ.), ο **Πέτρος Πούγγουρας** (Π.Π.) και η **Νικολέττα Τσιτσανούδη-Μαλλιδή** (Ν.Τ.Μ.).

Στην επιτυχία του «Ο» συνέβαλε πολύ και ο διάλογος με τους αναγνώστες, μέλη και μη μέλη της ΕΛΕΤΟ. Δεν μπορούμε να μην αναφέρουμε το επίτιμο μέλος της ΕΛΕΤΟ καθηγητή ΕΜΠ **Θεοδόση Τάσιο** αλλά και δύο άλλα μέλη: τον χημικό μηχανικό **Κώστα Παπαθανασίου** και τον καθηγητή ΕΜΠ **Γιάννη Παππά**, οι οποίοι με εύστοχες παρατηρήσεις και σχολιασμό όρων ή με σχετικές προτάσεις ή αντιπροτάσεις είχαν – και εξακολουθούν να έχουν – ενεργό συμμετοχή στην όλη προσπάθεια: στο «όργωμα» των «χωραφιών της Ορολογίας» στην και για την ελληνική γλώσσα.

Από το 1997 (φύλλο αρ.25) το «Ο» φιλοξενείται στον ιστότοπο του ΤΕΙ Αθηνών (προσφορά του καθηγητή **Στέλιου Φραγκόπουλου**). Πρόφρατα τοποθετήθηκαν στον ιστότοπο και τα φύλλα 1-24, υπάρχει δε πρόσβαση και μέσω του ιστοτόπου της ΕΛΕΤΟ, ο οποίος δημιουργήθηκε το 2007.

Από το παρόν φύλλο αρχίζει κάτι καινούργιο στο «Ο». Σύντομα άρθρα (περίπου μονόστηλα) που έχουν «διαγλωσσικό» ενδιαφέρον θα μεταφράζονται από τον συντάκτη τους και στα αγγλικά ή γαλλικά και θα δημοσιεύονται στην πρώτη σελίδα του ίδιου φύλλου. Ικανοποιούμε έτσι το αίτημα των ξένων φίλων αποδεκτών του «Ο».

K.B.

Amber's long travel

Two meanings correspond to the Greek word for **amber**, **ήλεκτρον** (**electron**):

- The **ήλεκτρο** (n.) or **ήλεκτρος** (m.f.), known also as **κεχριμπάρι** (*kehribari*) (from Turkish word **kehribar** which in turn comes from the Arabic word **kahriba** = *the one that attracts straw*); it is fossil resin of conifers of Eocene era (40-50 million years ago) of Scandinavian countries around Baltic Sea.
- The **ήλεκτρο** (n.): a **metallic alloy** consisted of 8 parts of silver and 2 parts of gold, made artificially or found free in nature, having the color of amber.

In the following, we will deal only with the first one.

Electron (**ήλεκτρον**) owes its name to the ancient Greek adjective **ήλεκτωρ** (*elector*) = **bright as the sun**, which comes from the word **ήλιος** (*helios* = sun).

Some Ancient Greek names coming from that root are:

- **Electra** (**Ήλέκτρα**): the most famous internationally being the daughter of Agamemnon of Mycenae, next to her an Okeanis (daughter of deity Ocean), an Atlantis (daughter of Atlas), and a sister of Cadmos, founder of Thebes City, (in Beotia) and brother of Europe,
- **Elektryon** (**Ήλεκτρώων**) and **Alektryon** (**Άλεκτρώων**): the son of Perseus and Adromeda, father of Alkmene, which gave birth to Hercules, the famous one; another one was a son of Beotos,
- **Elektryoni** (**Ήλεκτρώωνη**): So was named one of the 7 daughters of Helios, a Heliade. Another one was one of the Pleiades or Atlantides who was also named Strategis.

According to Greek mythology, **Phaethon**, son of Helios, was hit by Zeus' thunder, after he had failed to drive properly the chariot of sun along the sky, thus destroying the surface of earth and causing people to suffer. **Phaethon** fell to river Heridanos (some writers support the idea that this was river **Po**, in northern Italy, having its mouth in Adriatic sea). There came his sisters, **Heliades**, daughters of Helios and Klymene, buried him and mourned on his grave. Their tears turned into **ήλεκτρον** (**electron**), which was bright as the sun and transparent as teardrops. They themselves have been transformed to weeping willows.

OROGRAMMA No 91, July – August 2008,
ISSN 1106-1073

Bimonthly edition of

Hellenic Society for Terminology (ELETO)

Epιδavrou & Artemidos 6, GR-15125 MAROUSI GREECE

Baltic Sea was the exclusive source of amber (*ήλεκτρον*) of European antiquity. Since 1500 b.c.e. there was a flow of amber (*ήλεκτρον*) from Baltic Sea to Mediterranean Sea and more especially to the coasts of Adriatic Sea, through two commercial roads, the one along river Elbe and the other one along river Vistula. Later on, many other commercial roads have been established, having other destinations in Mediterranean Sea, one of them being *Μασσαλία* (Marseille), colony of Phocceans in 7th century b.c.e.

Thales of Miletos (624–546 b.c.e.), the great mathematician and philosopher, had observed the quality of amber (*ήλεκτρον*) to attract various light bodies. **William Gilbert**, another brilliant man, in 1600 c.e. is believed to have described first that attraction quality of amber (*ήλεκτρον*) with the term **electricity**.

Since then, thousands of words, simple or compound, have been created and are being created, both in the language of science as well as in common language, in all languages of the civilized world, from the tears of Heliades, from **electron** (*ήλεκτρον*).

(n: stands for neutral, m, for masculine, f, for feminine, b.c.e. = before common era, c.e. = common era)

Bibliography

- Επίτομον Ορθογραφικών και Εγκυκλοπαιδικών Λεξικών Ηλίου
- Burgy Cunliffe, Πυθέας ο Έλληνας, Εξερευνητής και θαλασσοπόρος, Εκδ. Γκοβόστη.
- Πρόσωπα και άλλα κύρια ονόματα. Αμαλία Μεγαπάνου. Μουσείο Μπενάκη. Εκδόσεις Έναστρον. Αθήνα, 2006.

G. Tsiamas

Συνέδρια/Συμπόσια/Σεμινάρια σχετικά με Ορολογία (Διαρκής Πίνακας του «Ο»)

Σε κάθε φύλλο του «Ο» ο Πίνακας Συνεδρίων/Συμποσίων/Σεμιναρίων που δημοσιεύεται περιλαμβάνει εκδηλώσεις που έχουν σχέση με Ορολογία και πρόκειται να διεξαχθούν στο άμεσο μέλλον, ή έχουν πρόσφατα διεξαχθεί. Η πληροφόρηση του «Ο» για τις εκδηλώσεις αυτές προέρχεται κυρίως από τη συχνή ηλεκτρονική ενημέρωση της ΕΛΕΤΟ από το **Infoterm** (Διεθνές Κέντρο Πληροφοριών για την Ορολογία: <http://linux.infoterm.org/>), και από την ΕΑFT (Ευρωπαϊκή Ένωση Ορολογίας: www.eaft-aet.net), των οποίων η ΕΛΕΤΟ είναι μέλος.

Ο παρακάτω κατάλογος υπάρχει και συνεχίζεται – με αντίστροφη σειρά – και στον ιστότοπο της ΕΛΕΤΟ, στα «Ορολογικά νέα».

- Συνέδριο **KnowRight 2008: Γνωσιακά δικαιώματα – Νομικές, κοινωνικές και συναφείς τεχνολογικές απόψεις** (KnowRight 2008: Knowledge Rights - Legal, Societal and Related Technological Aspects), Jagiellonian University, Kraków, Poland, September 18-19, 2008
<http://knowright08.ocg.at/index.html>.
- Συμπόσιο για την διασημική ορολογία** στο πλαίσιο του 59^{ου} Διεθνούς Αστροναυτικού Συνεδρίου, 29 Σεπτεμβρίου – 3 Οκτωβρίου 2008, Γλασκόβη, Σκωτία, (Symposium on Space terminology, 59th International Astronautical Congress 29 September – 3 October 2008, Glasgow, Scotland – SOURCE : Danielle CANDEL dcandel@linguist.jussieu.fr).
- Συνέδριο «Εκπαίδευση στην πολυγλωσσική και πολυμεσική επικοινωνία», Πανεπιστήμιο του Κεμπέκ, 1-3 Οκτωβρίου 2008 (Premier appel à communications – Colloque Formation à la communication multilingue et multimédia, 2008, Université du Québec en Outaouais – INFO: Blum@uqo.ca, <http://w3.uqo.ca/collnorm/>).
- Εβδομάδα Ορολογίας 2008**, 1-10 Οκτωβρίου (στον Καναδά) που θα περιλαμβάνει τις επιμέρους εκδηλώσεις:
1-3 Οκτ. 2008 : 6^ο Διαμερικανικό Σεμινάριο για τη διαχείριση των γλωσσών (IVe Séminaire interaméricain sur la gestion des langues)
1-3 Οκτ. 2008 : Συνέδριο **Εκπαίδευση στην πολυγλωσσική και πολυμεσική επικοινωνία. Εφαρμογές και παραβάσεις των προτύπων**
6 Οκτ. 2008 : **Επιστημονική ημερίδα του Realiter**
7-8 Οκτ. 2008 : 4^η Σύνοδος κορυφής για την Ορολογία με θέμα «Η δημιουργία εν τη ενώσει» (4th Terminology Summit entitled «Bringing people and ideas together»), Gatineau, Canada, 7-8 October, 2008, www.uqo.ca/sommetaet2008/
9-10 Οκτ. 2008 : **TAMA 2008** (Terminology in Advanced

Management Applications) με θέμα Quality, Standards and Technology: Terminology's Future (9-10 Οκτ. 2008, Gatineau, Canada. <http://www.uqo.ca/tamacanada2008/index.php>).

- XI Ιβηροαμερικανικό Συμπόσιο Ορολογίας (RITerm 2008)**: "La terminología en el tercer milenio: hacia la adopción de buenas prácticas terminológicas" (Η Ορολογία και η τρίτη χιλιετία: προς την υιοθέτηση καλών ορολογικών πρακτικών), Lima (Perú), 13-16 Οκτωβρίου 2008: http://www.riterm.net/article.php?id_article=431.
- Συνέδριο **tcworld 2008** της Γερμανικής Ένωσης Τεχνικής Επικοινωνίας (Tekom), 5-7 Νοεμβρίου 2008, Βισμπάντεν, Γερμανία [tcworld 2008, the conference of Tekom (German Association for Technical Communication), 5-7 November 2008 in Wiesbaden, Germany]. Application form: <http://www.tekom.de/upload/tagung/2008%20tcworld%20aapplication%20form.rtf>.
- «Διεθνές συνέδριο τεκμηρίωσης της γλώσσας και παράδοσης γλωσσών υπό εξαφάνιση με επίκεντρο τους Καλάς των Ιμαλαΐων», 7-9 Νοεμβρίου 2008, Διοργάνωση: ΑΠΘ. (nick_athanas8@hotmail.com ή ema@enl.auth.gr).
- Παγκόσμιο Συνέδριο σχετικά με τις γλώσσες της εξειδικευμένης μετάφρασης και διαπολιτισμικός διάλογος σε έναν Παγκοσμιοποιούμενο Κόσμο**, Αβάνα, Κούβα 8-13 Δεκεμβρίου 2008 (World Congress on Specialized Translation Languages and intercultural dialogue in a Globalizing World, Havana (Cuba), Dec. 8-13, 2008 (<http://dti1.unilat.org/cmte2008/>)).
- Διεθνές Συνέδριο «Γλώσσα για ειδικούς και ακαδημαϊκούς σκοπούς», 7-8 Φεβρουαρίου 2009, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Τμήμα Χημείας, Βούτες, Ηράκλειο, που διοργανώνουν οι Διδάκτοντες Σύγχρονων Γλωσσών Πανεπιστημίου Κρήτης. Πρόσκληση υποβολής εργασιών – Λήξη: 29 Ιουνίου 2008 (<http://LSPcrete.wordpress.com>).

K.B.

Δραστηριότητες της MOTO – Εμπλουτισμός της Βάσης TELETERM

Μετά τη λήξη (5 Ιουλίου 2008) της Δημόσιας Κρίσης του Σχεδίου Ελληνικού Προτύπου **ΕΛΟΤ 1300.02 Τηλεπικοινωνίες - Ορολογία - Μέρος 2: Ταλαντώσεις, σήματα και συναφείς διατάξεις** και την εξέταση των σχολίων που υποβλήθηκαν στον ΕΛΟΤ, η MOTO¹ οριστικοποίησε το κείμενο και το παρέδωσε επίσημα στον ΕΛΟΤ για να εκδοθεί και να διατίθεται ως **Ελληνικό Πρότυπο ΕΛΟΤ 1300.02**.

Η MOTO συνεχίζει, στον ΟΤΕ, τις εργασίες της επεξεργασίας τηλεπικοινωνιακής ορολογίας. Αφού ολοκλήρωσε την επεξεργασία του Σχεδίου Ελληνικού Προτύπου **ΕΛΟΤ 1300.04 Τηλεπικοινωνίες - Ορολογία - Μέρος 4: Μετάδοση** (το οποίο θα περάσει από τα λοιπά στάδια της προετοιμασίας, της Δημόσιας Κρίσης ως Σχεδίου Ελληνικού Προτύπου, της τελικής επεξεργασίας και έκδοσης) ασχολείται τώρα με τον περαιτέρω εμπλουτισμό σε τηλεπικοινωνιακούς όρους της **Βάσης TELETERM**. Ο τελευταίος εμπλουτισμός της Βάσης έγινε στην αρχή του 2008. Ήδη, όμως, υφίστανται έλεγχο και/ή επεξεργασία πάνω από **1.500 τρίγλωσσα λήμματα** (GR, EN, FR) που θα ενσωματωθούν σύντομα στη Βάση.

K.B.

Στο δρόμο το μακρύ του ήλεκτρο

Στο λήμμα *ήλεκτρον* αντιστοιχούν δύο έννοιες:

- Το *ήλεκτρο* ή ο/η *ήλεκτρος*, κοινώς *κεχρημπάρι* (από το τουρκικό *kehribar* κι αυτό με τη σειρά του από το αραβικό *kahriba* = αυτό που τραβάει τα άχυρα), που είναι απολιθωμένη ρητίνη κωνοφόρων της Ηωκαίνου περιόδου (40-50 εκ. χρόνια πριν) των σκανδιναβικών χωρών της Βαλτικής.
- Το *ήλεκτρο*: μεταλλικό κράμα από 8 μέρη αργύρου και 2 χρυσού, που παρασκευάζεται τεχνητά ή ανευρίσκεται αυτοφύες.

Στη συνέχεια θα μας απασχολήσει το πρώτο από τα δύο.

¹ **MOTO**: Μόνιμη Ομάδα Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας, Ομάδα Εργασίας της Τεχνικής Επιτροπής "Τηλεπικοινωνίες" (TE-T), Συλλογικό Μέλος της ΕΛΕΤΟ. Λειτουργεί με την ευθύνη και υποστήριξη του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ), στα πλαίσια επίσημης συνεργασίας με τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης (ΕΛΟΤ).

Το **ήλεκτρο** οφείλει το όνομά του στο αρχαιοελληνικό επίθετο **ηλέκτωρ** = λαμπερός (όπως ο ήλιος) που παράγεται από τη λέξη **ήλιος**.

Αρχαία Ελληνικά ονόματα που παράγονται από αυτήν τη λέξη:

- **Ηλέκτρα** (με διασημότερη διεθνώς την κόρη του Αγαμέμνονα, κι από κοντά μια Ωκεανίδα, μια Ατλαντίδα και μια αδελφή του Κάδμου),
- **Ηλεκτρώων** και **Αλεκτρώων** (ο γιός του Περσέα και της Ανδρομέδας και πατέρας της Αλκμήνης, που γεννά τον Ηρακλή, ο γιός του Βοιωτού),
- **Ηλεκτρώωνη** (μία Ηλιάδα και μία των Πλειάδων ή Ατλαντίδων που λεγόταν και Στρατηγίς).

Η ελληνική μυθολογία θέλει τον **Φαέθοντα**, που οδηγώντας απερίσκεπτα το άρμα του **Ηλίου** κατέστρεφε τη γη, να κεραυνοβολείται από τον **Δία**, να καταπίπτει στον **Ηριδανό** ποταμό (με ορισμένους συγγραφείς να τον ταυτίζουν με τον **Πάδο**), όπου οι αδελφές του, **Ηλιάδες** (κόρες του **Ήλιου** και της **Κλυμένης**) τον θάβουν και τον θρηνούν. Τα δάκρυά τους γίνονται **ήλεκτρο**, λαμπερό σαν τον ήλιο και διάφανο σαν το δάκρυ. Οι ίδιες μεταμορφώνονται σε λεύκες.

Αποκλειστική πηγή του **ηλέκτρο** της ευρωπαϊκής αρχαιότητας ήταν η Βαλτική Θάλασσα. Από το 1500 π.Χ. έχουμε ροή του **ηλέκτρο** από τη Βαλτική στην Μεσόγειο και ειδικότερα στις ακτές της Αδριατικής, μέσω δύο εμπορικών δρόμων, του ενός μέσω του ποταμού Έλβα και του άλλου μέσω του ποταμού Βιστούλα. Αργότερα θα δημιουργηθούν κι άλλοι εμπορικοί δρόμοι.

Ο **Θαλής ο Μιλήσιος** (624–546 π.Χ.) είχε παρατηρήσει την ιδιότητα του **ηλέκτρο** να έλκει διάφορα ελαφρά σώματα. Ο **William Gilbert**, στα 1600, μ.Χ. φέρεται να περιγράφει, την ιδιότητα αυτή του **ηλέκτρο** με τον όρο **electricity**, **ηλεκτρισιμός**.

Από τότε και μέχρι σήμερα έχουν παραχθεί και συνεχίζουν να παράγονται, τόσο στην γλώσσα της επιστήμης όσο και στην καθομιλουμένη, χιλιάδες λέξεις, απλές ή σύνθετες, σε όλες τις γλώσσες του πολιτισμένου κόσμου, από τα δάκρυα των **Ηλιάδων**, **το ήλεκτρον**.

Βιβλιογραφία:

- α. Επίτομον Ορθογραφικών και Εγκυκλοπαιδικών Λεξικών Ηλίου
- β. Burry Cunliffe, Πυθέας ο Έλληνας, Εξερευνητής και θαλασσοπόρος, Εκδ. Γκοβόστη,

Γ.Α.Τ.

Γιατί χρειάζεται ελληνική ορολογία σε οποιοδήποτε τομέα

Το παρόν κείμενο αποτελεί σύντομη απάντηση σε κείμενο κάποιου μέλους ενός διαδικτυακού φόρου προγραμματιστών όπου υποστηρίζεται να μην αποδίδονται στα ελληνικά οι όροι της πληροφορικής, άποψη που δυστυχώς βρίσκει απήχηση στον κύκλο των πληροφορικών-προγραμματιστών.

1. Η ανάπτυξη κάθε γλώσσας έτσι ώστε να μπορεί να περιγράψει τον σύγχρονο κόσμο (με την οποιαδήποτε νέα γνώση σε οποιονδήποτε τομέα) είναι **προϋπόθεση**, είναι ο μόνος τρόπος, **για να παραμείνει η γλώσσα «ζωντανή»** (ο τομέας της πληροφορικής δεν εξαιρείται, ούτε έχουν ιδιαίτερες ανάγκες και χρειάζονται ιδιαίτερη μεταχείριση οι επιστήμονές του).

2. Για να εξασφαλιστεί το 1. πρέπει η κάθε γλώσσα να έχει **όρους** (μονολεκτικούς ή πολυλεκτικούς) **δικούς της**, δηλαδή στο σύστημά της (γραμμένους με το αλφάβητό της) είτε αυτοί έχουν δημιουργηθεί από γλωσσικά στοιχεία δικά της είτε από «δάνεια» στοιχεία από άλλες γλώσσες (η **σκάλα**, η **πόρτα**, το **πίano**, το **καλαμπόκι**, το **κοκορέτσι**, η **φλογέρα**, το **στούντιο**, το **τέμπο** – και πολλά άλλα – είναι δάνεια στην ελληνική. Τα περισσότερα από αυτά έχουν ενσωματωθεί πλήρως στο σύστημα της ελληνικής γλώσσας, ενώ άλλα όπως τα δύο τελευταία είναι άκλιτα. Όλα όμως γράφονται στο ελληνικό αλφάβητο! Δεν γράφονται ιταλικά **scala**, **porta**, **piano**, **studio**, **tempo** ούτε αλβανικά **kalamoc**, **kokorets**, **flojere**!). Καμιά γλώσσα τα δάνειά της δεν τα γράφει σε άλλο αλφάβητο. Ένα απτό παράδειγμα: Αυτή τη στιγμή, στο αγγλικό διαδικτυακό λεξικό **Wiktionary** (<http://en.wiktionary.org/wiki/hardware>) το λέμμα **hardware** έχει τις παρακάτω διαγλωσσικές αντιστοιχίες:

- **Croatian**: sklopovlje *n.*, hardver *m.*
- **Czech**: hardware *m.*
- **Danish**: hardware *c.*, maskinel *n.*, isenkram (*slang*)
- **Japanese**: ハードウェア (hādownea), ハード (hādo)
- **Korean**: 하드웨어 (hadeuweeo)

- **Finnish**: rauta (*slang*), laitteisto
- **French**: matériel *m.*
- **German**: Hardware *f.*
- **Greek**: υλισμικό *n.*
- **Irish**: crua-earraí *m. pl.*
- **Italian**: hardware *m.*
- **Norwegian**: maskinvare *m.*
- **Portuguese**: hardware *m.*
- **Serbian**: sklopovlje, čvrstovlje, tvrdovlje, strojevina, tvrdotvorina
- **Sindhi**: ڪريگويپڻگ
- **Swedish**: hårdvara *c.*

Οι γλώσσες που, φαινομενικά, έχουν δανειστεί το «**hardware**» **αναλλοίωτο** είναι γιατί μπορούν και το γράφουν έτσι στο αλφάβητό τους, **αλλά ακόμα και έτσι, το γράφουν σύμφωνα με τους κανόνες τους**. Για παράδειγμα, στα γερμανικά το αρχικό «**h**» είναι κεφαλαίο (γιατί στη γερμανική όλα τα ουσιαστικά αρχίζουν με κεφαλαίο γράμμα). Ύστερα, βλέπει κανένας τα **γένη**: Σε άλλες γλώσσες είναι **αρσενικό** (m), σε άλλες **θηλυκό** (f), σε άλλες **ουδέτερο** (n) και σε άλλες **κοινό** (c.) και αυτό έχει προσαρμοστεί σε γλωσσικούς κανόνες της κάθε γλώσσας.

Δεν είναι ελληνική γλώσσα αυτή: «Πατάς **start**, ύστερα **shutdown** και μετά **restart** για να κάνεις **restarting** το **computer** σου!» Αν καταλήξουμε ότι **δεν έχει λέξεις η ελληνική γλώσσα** για να αποδώσει τις **έννοιες** των αγγλικών λέξεων αυτής της πρότασης και θα πρέπει να τις **δανειστούμε** από την αγγλική, πρέπει να την δούμε την πρόταση έτσι: «Πατάς **σταρτ**, ύστερα **σάνταουν** και μετά **ριστάρτ** για να κάνεις **ριστάρτινγκ** το **κομπιούτερ** σου!» ή κάπως έτσι: «Πατάς **σταρτάρισμα**, ύστερα **σανταουνάρισμα** και μετά **ρισταρτάρισμα** για να κάνεις **ρισταρτάρισμα** τον **κομπιούτορά** σου!» Και τον «**αντικειμενοστρεφή προγραμματισμό**» να τον δούμε ως «**όμπτζεκτ οριέντεντ προγράμμιγκ**» ή ως «**ομπτζεκτικό οριενταρισμένο προγραμματισμό**!»

Προφανώς, **άλλο: διδάσκαμοι, μαθαίνω και μιλώ** στην επιστήμη μου αγγλικά ή γαλλικά ή γερμανικά – που βέβαια δεν το κάνουν μόνο οι **προγραμματιστές** – για να επικοινωνήσω διεθνώς, για να υποβάλω εργασίες μου που θα τις διαβάσουν και θα τις αξιολογήσουν ξενόγλωσσοι κριτές και θα τις δημοσιεύσω σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά, **και άλλο: μεταφέρω** στη γλώσσα μου τη σύγχρονη γνώση (που σε τελευταία ανάλυση) είναι **χρέος κάθε επιστήμονα που σέβεται τη γλώσσα του!**

3. Όσο για τις **γλώσσες προγραμματισμού** – **εντολές, παράμετροι, συμβολισμοί** κτλ. – αυτά δεν «μεταφράζονται». Ούτε η οποιαδήποτε «μετάφρασή» τους συμβάλλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη της γλώσσας. Για το «σχολιαστικό» μέρος μπορεί να συζητηθεί κανένας. Βέβαια, δεν αποκλείει κανένας την ανάπτυξη «προγραμματιστικής» τεχνονομίας και σε άλλη γλώσσα εκτός της αγγλικής, αλλά αυτό θα είναι δημιουργία μιας γλώσσας προγραμματισμού από την αρχή και όχι «μετάφραση» της τάδε γλώσσας.

Είναι σαν να γράφουμε στη χημεία την αντίδραση **HCl + NaOH → NaCl + H₂O** ως εξής: **ΥΧλ + ΝαΟΥ → ΝαΧλ + Υ₂Ο**.

Δεν νομίζω ότι η γραφή της αντίδρασης με αυτόν τον τρόπο προσθέτει τίποτε στην ελληνική γλώσσα. Σημασία έχει, σε όλο το σχετικό κείμενο της χημείας, τα **ονόματα των στοιχείων και των ενώσεων** να είναι **ελληνικά** (**υδρογόνο, χλώριο, νάτριο, οξυγόνο, υδροχλώριο, καυστικό νάτριο, χλωριούχο νάτριο και νερό**), άσχετο αν π.χ. το **χλώριο** είναι δάνειο από το γαλλικό **chlore** που αυτό με τη σειρά του είναι δάνειο από το αρχαιοελληνικό επίθετο **χλωρός** με τη σημασία «**πρασινοκίτρινος**» (βλέπε Λεξικό Τριανταφυλλίδη <http://www.komvos.edu.gr/dictionaries/dictonline/DictOnLineTri.htm>)).

K.B.

«Αρόδο στον Πειραιά χιλιάδες τουρίστες»

Δημοσιεύτηκε ρεπορτάζ (reportage) σχετικό με την απεργία των ναυτικών με τον πιο πάνω τίτλο.

Αρχικά, ο όρος, όπως χρησιμοποιείται στην αρχή των ναυτικών, είναι «αρόδο». Προέρχεται από τον αγγλικό όρο «roads» που σημαίνει, προκειμένου περί λιμένος, την έξω και πλησίον αυτού θαλάσσια περιοχή πρόσβασης, την «ράδα» του λιμένος (όπως αλλιώς λέγεται).

Η συνήθης έκφραση, προκειμένου περί πλοίων που βρίσκονται στην εν λόγω περιοχή του λιμένος του Πειραιά, είναι στα αγγλικά «on the roads of Piraeus» και ελληνικά «αρόδο στον Πειραιά» ή «στην ράδα του Πειραιά».

Συνεπώς ο όρος αυτός είναι αδόκιμος για επιβάτες οι οποίοι δεν ευρίσκονται στην εν λόγω περιοχή, αλλά ή αναμένουν να επιβιβαστούν ή επιβιβάστηκαν ήδη επί πλοίων εντός του λιμένος, τα οποία περιμένουν να αποπλεύσουν, όπως συνέβη στην περίπτωση της παραπάνω δημοσίευσης.

(Ρεπορτάζ: «Καθημερινή» 1/7/95, Λεξικά: Γ. Μπαμπινιώτη, Ε. Κριαρά).

Δ.Π.

Στη ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΓΕΣΥ² έλα κι εσύ

1. microfluidics – μικρορρευστονική

Με αφορμή ερώτημα του καθηγητή αναλυτικής χημείας του ΕΚΠΑ **Κώστα Ευσταθίου**, το ΓΕΣΥ υιοθέτησε ελληνική απόδοση του όρου **microfluidics**.

Σύμφωνα με τον καθηγητή, αλλά και σύμφωνα με στοιχεία από περαιτέρω διερεύνηση, ο όρος αποδίδει ένα σχετικά νέο κλάδο της αναλυτικής χημείας που ασχολείται με χειρισμούς (ροές και αναμίξεις) μικροποσοτήτων διαλυμάτων (τυπικοί όγκοι: μερικές δεκάδες μικρόλιτρα) δειγμάτων και αντιδραστηρίων μέσω μικροσκοπικών σωληνώσεων χαραγμένων σε επιφάνειες (π.χ. από plexiglas, Si) (Lab on a Chip). Έχουν χρησιμοποιηθεί οι αποδόσεις **μικρορροϊκή** και **μικρορρευστομηχανική**, αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις σε ελληνικά κείμενα ο όρος μένει αμετάφραστος.

Το σκεπτικό που ακολουθήθηκε έχει ως εξής:

1. Πριν από τον όρο **microfluidics** πρέπει να αποδοθεί ο όρος **fluidics**, που είναι παράγωγο του **ρευστού (fluid)** και όχι της **ροής (flow)**. Άρα η απόδοση **μικρορροϊκή** κρίνεται γλωσσικά μη ορθή.
2. Η έννοια «**fluidics**» δεν είναι «**ρευστομηχανική**» γιατί η δεύτερη δεν είναι παρά η «**μηχανική των ρευστών**» η οποία ταυτίζεται με την έννοια «**fluid mechanics**» που καταλαμβάνεται στα αγγλικά με τον όρο **fluid mechanics**, επομένως ο όρος **fluidics** δεν ισοδυναμεί με τον όρο **ρευστομηχανική** άρα και ο όρος **microfluidics** δεν μπορεί να αποδοθεί με τον όρο **μικρορρευστομηχανική**.
3. Εφόσον υπάρχει πράγματι αναλογία της ροής **μικροποσοτήτων ρευστού** σε μικροσκοπικές σωληνώσεις με την ροή **ηλεκτρονίων** μπορεί να προταθεί η απόδοση του όρου **fluidics** με τον όρο **ρευστονική** κι ας μην πρόκειται για αυστηρά ορθή παραγωγή από το **ρευστ(όν)** [εξάλλου είναι: **ηλεκτρον-ική < électron-ique < électron < ήλεκτρον** (αρχ. ελλ.)] (Βλέπε Λεξικό Ίδρ. Τριανταφυλλίδη).
4. Επομένως, θα μπορούσαν να τεθούν – και προτείνονται – οι ισοδυναμίες:

fluidics – **ρευστονική**

microfluidics – **μικρορρευστονική**

2. plutoid – πλουτωνοειδής

Μετά από σχετικό ηλ-ερώτημα του μέλους της ΕΛΕΤΟ **Στέλιου Φραγκόπουλου** σχετικά με την ελληνική απόδοση του όρου **plutoid** με τον οποίο κατασημάνθηκαν στα αγγλικά (από τη Διεθνή Αστρονομική Ένωση τον Ιούνιο του 2008) οι πέρα από τον πλανήτη **Ποσειδώνα** **πλανήτες νάνοι** του ηλιακού συστήματος και ο οποίος προήλθε από το όνομα του, «πρώην» πλανήτη και νυν **plutoid**, **Πλούτωνα** (**πλουτοειδής** ή **πλουτωνοειδής**), υιοθετήθηκαν από το ΓΕΣΥ τα ακόλουθα:

Στα αγγλικά το όνομα του **Πλούτωνα** είναι Pluto και είναι δάνειο από τα λατινικά. Στα λατινικά, όμως, ο **Πλούτωνα** είναι δάνειο από τα αρχαία ελληνικά και είναι **Pluto** ή **Pluton** με γενική **Pluton-is**.

Στα αγγλικά προστέθηκε η παραγωγική κατάληξη **-oid** (= **-οειδής**) στο θέμα **Plut-** και έγινε **Plutoid**² για τα ελληνικά όμως η κατάληξη **-ειδής** (που δηλώνει ομοιότητα) πρέπει να προστεθεί στο θέμα **Πλουτων-** και όχι **Πλουτ-** (που είναι π.χ. θέμα του ονόματος **πλούτ-ος**) και να προστεθεί και το **συνδεδετικό φωνήεν -ο-**.

Δηλαδή:

πλουτ-ο-ειδής είναι αυτός που μοιάζει με **πλούτο**,

πλουτων-ο-ειδής αυτός που μοιάζει με **Πλούτωνα** και

πλουτων-ο-ειδής αυτός που μοιάζει με **πλουτώνιο**.

Πλουτωνοειδής (plutoids) είναι ο **Πλούτωνα** και η **Έρις****.

** Επιγραμματική Εγκυκλοπαίδεια Britannica.

3. savant syndrome – σύνδρομο του «σοφού»

Ύστερα από ερώτημα της κας **Μαρίας Χατζηβασιλείου** σχετικά με την απόδοση του όρου **savant syndrome** εξετάστηκαν – σε συνεργασία και με τον κ. **Άγγελο Πεφάνη** εκπρόσωπο της Εταιρείας Ιατρικών Σπουδών στο ΓΕΣΥ – η έννοια και διάφορες αποδόσεις της στα ελληνικά και επελέγη ελληνικός όρος κατ' αναλογία προς τον αγγλικό. Αναλυτικότερα:

Το **savant syndrome** πρωτοαναγνωρίστηκε από τον **J. L. Down**, (γνώστο και από το άλλο σύνδρομο που πήρε το όνομά του: **σύνδρομο Down**). Αυτός χρησιμοποίησε τον όρο **idiot savant** του οποίου το πρώτο συνθετικό δηλώνει **χαμηλή νοημοσύνη**, ενώ το δεύτερο (από το γαλλικό ρήμα **savoir**) σημαίνει **γνώστης** ή **σοφός**, για να περιγράψει κάποιον που είχε εξαιρετική μνήμη αλλά μειωμένη συλλογιστική ικανότητα. Ο όρος αυτός ελάχιστα χρησιμοποιείται σήμερα λόγω των αρνητικών συνδηλώσεων του και χρησιμοποιείται ο όρος **savant syndrome** ενώ το πάσχον άτομο με το ουσιαστικό **savant**.

Οι άνθρωποι που εμφανίζουν το σύνδρομο αυτό (**savants**) είναι συνήθως αυτιστικοί, αλλά έχουν μερικές εξαιρετικές δεξιότητες, που όμως αυτές δεν δικαιολογούν τον χαρακτηρισμό τους ως **σοφών (savant)**. Μάλλον ο αγγλικός όρος δίνεται «κατ'εμφημισμό».

Οι χρησιμοποιούμενες ελληνικές αποδόσεις π.χ. (από Ίντερνετ): **σύνδρομο σαβάντ**, **σύνδρομο ευφυΐας**, **σύνδρομο ιδιοφυΐας** και άλλες προτάσεις όπως: **σύνδρομο υπερανάπτυκτης ιδιοφυΐας**, **σύνδρομο υπερανάπτυκτης νοημοσύνης**, **σύνδρομο αναπληρωτικής υπερνοημοσύνης** ή απλά **σύνδρομο υπερανάπτυξης** απορρίφθηκαν, δεδομένου ότι οι ικανότες/δεξιότες αυτών των ατόμων έχουν ευρύ φάσμα, μερικές μάλιστα δεν έχουν σχέση με την ευφυΐα αυτήν καθαυτήν.

Κρίθηκε, έτσι, προτιμότερο να ακολουθηθεί, κατ' αναλογία, ο **εμφημισμός** του αγγλικού όρου, δηλαδή το **σύνδρομο του «σοφού»**, με τοποθέτηση μάλιστα του «σοφού» σε εισαγωγικά. Η απόδοση αυτή, ενώ σαφώς δεν έχει τις αρνητικές συνδηλώσεις του αρχικού όρου **idiot savant**, υποδηλώνει έμμεσα την ενυπάρχουσα **αντίφαση** με τον **εμφημισμό**. Αργότερα, όταν διευκρινιστεί ο παθοφυσιολογικός μηχανισμός του συνδρόμου, οι νευρολόγοι ενδέχεται να βρουν επιτυχέστερο όρο.

K.B.

«ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ»

Το «Ορόγραμμα» είναι διμηνιαία έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ) για την αλληλοενημέρωση των μελών της και ευρύτερου κύκλου αποδεκτών για θέματα της Ελληνικής Γλώσσας και Ορολογίας.

Ιδιοκτήτης: Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ)

Εκδότης: Κ. Ε. Βαλεοντής, Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ

Συντάκτες φύλλου: Κώστας Βαλεοντής, Δημήτρης Παναγιωτάκος, Γιώργος Τσιάμας

Εκδοτική Ομάδα: Κώστας Βαλεοντής, Θεόφιλος Βαμβάκος, Άννα Νικολάκη, Κατερίνα Ζερίτη, Τάνια Βαλεοντή

Τηλέφωνα: 6974321009, 210-8662069

Τηλεμοιότητα: 210-8068299

Ηλ-Ταχυδρομείο: valeonti@otenet.gr

Ιστότοπος (όλα τα φύλλα): <http://sfr.ee.teiath.gr/eieto.htm>

Γίνονται δεκτές συνεργασίες. Απαραίτητες προϋποθέσεις τα κείμενα να είναι σε επεξεργάσιμη ηλεκτρονική μορφή, σύντομα και έτοιμα για δημοσίευση δίχως να απαιτείται παραπέρα επεξεργασία.

Τα άρθρα που προσυπογράφονται με αρχικά απηχούν τις προσωπικές απόψεις του/της συντάκτη/συντάκτριας τους, το πλήρες όνομα του/της οποίου/οποίας συγκαταλέγεται στους «Συντάκτες του φύλλου». Τα θέματα της «Γωνιάς του ΓΕΣΥ» έχουν υιοθετηθεί από το ΓΕΣΥ.

Επιτρέπεται ελεύθερα η αναδημοσίευση ή η αναπαραγωγή ολόκληρου ή μέρους του «Ο» με μόνη υποχρέωση την αναφορά της πηγής.

² ΓΕΣΥ: Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιο της ΕΛΕΤΟ